

XALQIMIZIN milli kimliyində MÜHÜM AMİL

Hər bir xalqın dili onun mədəniyyətinin, tarixinin və kimliyinin ən vacib təməl daşlarından biridir. Fərqli xalqların dilləri onların tarixindən, yaşayış tərzindən və düşüncə dünyasından xəbər verir. Dil bir millətin özünü ifadə etməsinin, irsini gələcək nəsillərə çatdırmasının yeganə yoludur.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin qətiyyəti ilə sovet dövründə Azərbaycan dili dövlət dili statusu almışdır

Xalqın dilindəki sözlər, deyimlər, mülahizələr və ifadələr onun düşüncəsini, intellektini, həyat tərzini və mənəvi dünyasını ortaya qoyur. Bu baxımdan dil "bir millətin ruhudur" desək, yanılmırıq. Ona görə ana dilininin saflığını, xalqın mədəniyyətini və gələcəyini qorumaq müqəddəs işdir.

Bir dilin xalqın həyatında hansı rola malik olduğunu sovet dövlətinin ideoloqları da yaxşı bildilər. Ona görə də sovet rejimi xalqların milli dəyərlərinə qənim kəsilərkən ilk növbədə onların dillərini hədəfə almış, ana dilində danışdığı məhdudlaşdırılması ilə bağlı yazılmamış qaydalar müəyyən etmişdi. Məsələn dövlət idarəetməsində ünsiyyətin, rəsmi yazışmaların yalnız rus dilində olması məcburi idi.

O dövrdə milli respublikalarda ana dili məsələlərinin gündəmə gətirilməsi böyük risk tələb edirdi. Sovet rəhbərliyi xalqların öz dillərinə xüsusi maraq göstərmələrinə isti yanaşmırdı. Bu baxımdan dillə bağlı sovet stereotiplərindən kənara çıxmaq təhlükəli idi. Yalnız Heydər Əliyev kimi öz xalqının milli dəyərlərinə bağlı olan dahi şəxsiyyət sovet ideologiyasının hakim olduğu bir şəraitdə böyük cəsarətlə ana dili məsələlərini gündəmə gətirə bilərdi.

Ulu öndər Heydər Əliyev sovet ideologiyasının hakim olduğu bir dövrdə xalqımızın milli-mənəvi irsinin qorunub saxlanılması və gələcək nəsillərə ötürülməsi ilə bağlı əlindən gələn, bütün imkanları səfərbər etmişdir. O illərdə bu, olduqca təhlükəli olsa da, Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının özünəməxsus dəyərlərini yad təsirlərdən, manqurtlaşmadan xilas etmək üçün böyük qətiyyət nümayiş etdirmiş, milli düşüncə sahibi olduqlarına görə təqib edilən ziyalıları cəsarətlə qorumuşdu.

Ulu Öndərin sovet dövründə milli irsimizlə bağlı qətiyyətli mövqeyi ana dilimizə olan münasibətindən də aydın görünür. Heydər Əliyevin rəsmi tədbirlərdə Azərbaycan dilində çıxışlara üstünlük verməsi onun respublikamıza birinci rəhbərliyi dövrünün əsas siyasi-ictimai hadisələrindən biridir. Eləcə də məhz Heydər Əliyevin qətiyyəti ilə sovet dövründə respublikamızda rəsmi dilin Azərbaycan dili olması konstitusion səviyyədə təsib edilmişdir.

Belə ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 27 aprel 1978-ci il tarixində Azərbaycan SSR Konstitusiyasına "Azərbaycan SSR-nin dövlət dili Azərbaycan dilidir" maddəsi əlavə olunmuşdur.

Ana dilimiz müqəddəsdir

Azərbaycan Respublikası öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycan dilindən cəmiyyətin ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi, elmi və mədəni həyatının bütün sahələrində daha geniş istifadə edilməyə başlanmış, onun dövlət dili kimi maneəsiz inkişafı üçün münbit zəmin yaranmışdır. Bu sahədə yeni keyfiyyət mərhələsi isə müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası qəbul edildikdən sonra başlamışdır. Məlumdur ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasının ilk konstitusiyasının layihəsinə baxılarkən dövlətin dilinin adı haqqında müddəə geniş müzakirə obyektinə olmuşdu. Bu məsələ konstitusiya layihəsinə hazırlayan komissiyada, kütləvi informasiya vasitələrində, müxtəlif elmi forumlarda, yığıncaqlarda, idarə, təşkilat və müəssisələrdə sərbəst, demokratik şəraitdə hərtərəfli müzakirə edilmiş və 1995-ci il noyabrın 12-də referendum yolu ilə qəbul edilən Konstitusiyada respublikamızın dövlət dilinin Azərbaycan dili olması öz əksini tapmışdır.

Dövlət dilinin yeni inkişaf dönməsində yaranmış vəziyyəti nəzərə alaraq, Ulu Öndər Heydər Əliyev 2001-ci il iyunun 18-də "Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında" Fərman imzalamışdır. İlk növbədə müstəqil Azərbaycan dövlətinin dil siyasətinin müəyyənləşməsi, formalaşması və möhkəmləndirilməsi baxımından müstəsna əhəmiyyət daşıyan bu tarixi Fərman dövlət dili ilə bağlı hərtərəfli və geniş məlumatları özündə ehtiva edir. Həmin Fərmanla Azərbaycan Prezidenti yanında Dövlət Dil Komissiyası yaradılmışdır.

Heydər Əliyevin "Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün təsis edilməsi haqqında" 9 avqust 2001-ci il tarixli Fərmanına əsasən hər il avqust ayının 1-i Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili günü kimi qeyd edilir.

Ulu Öndər Azərbaycan dili ilə bağlı demişdir: "Müxtəlif dillərə mənsub olan insanlar Azərbaycan dilini sadəcə eşidərək, onun mənasını o qədər bilməyərək, Azərbaycan dilinin nə qədər şeirə bənzədiyini, xoş ahəngli olduğunu dəfələrlə qeyd ediblər. Biz dilimizlə fəxr etməliyik. Dil hər bir millətin milliliyinin əsasıdır. Ona görə də hər bir gənc öz ana dilini, Azərbaycan dilini, müasir Azərbaycan dilini gərək ən incəliklərinə qədər bilsin və bu dildən istifadə etsin. Biz müstəqil Azərbaycanda Azərbaycan dilini dövlət dili etdiyimiz kimi, cəmiyyətimizdə də, xalqımızın içində də Azərbaycan dilini mütləq hakim dil etməliyik".

Prezident İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan dilinin qorunması və inkişaf etdirilməsi ilə bağlı imzalanan sənədlər göstərir ki, Heydər Əliyevin bu sahədə əsasını qoyduğu işlər davam etdirilir, o cümlədən Ulu Öndərin tövsiyələri və ideyaları yaşayır.

Azərbaycan Prezidentinin təsdiq etdiyi "Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı", habelə dövlətimizin başçının "Azərbaycan dilinin elektron məkanda daha geniş istifadəsinin təmin edilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında" 2018-ci il 17 iyul tarixli sərəncamı, "Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" 1 noyabr 2018-ci il tarixli fərmanı ana dilinə, dilçiliyin inkişafına dövlət qayğısının bariz nümunələridir.

Dil hər bir xalqın varlığının ən əsas təminatçısıdır. Azərbaycan xalqının da ana dili onun milli varlığını müəyyən edən başlıca amillərdəndir. Ana dili dövlət rəmzlərimiz olan himn, gerb, bayraq kimi müqəddəsdir.

Səbinə SALMANOVA,
Milli Məclisin deputatı.